

XÂY DỰNG VÀ HOÀN THIỆN NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XÃ HỘI CHỦ NGHĨA - NHIỆM VỤ TRỌNG TÂM CỦA ĐỔI MỚI HỆ THỐNG CHÍNH TRỊ

ĐẶNG THU HÀ*

Bài viết nghiên cứu về quá trình hình thành lý luận của Đảng về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa (XHCN) Việt Nam và những định hướng căn bản của Đại hội Đảng lần thứ XIII về xây dựng và hoàn thiện nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đáp ứng yêu cầu xây dựng, bảo vệ Tổ quốc và hội nhập quốc tế trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: Đảng Cộng sản Việt Nam, Đại hội XIII Đảng Cộng sản Việt Nam, nhà nước pháp quyền, nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, hệ thống chính trị.

Ngày nhận bài: 26/10/2021; Biên tập xong: 17/12/2021; Duyệt đăng: 20/12/2021

The article studies the process of forming the Party's theory on the socialist rule of law state in Vietnam and the basic orientations of the 13th National Party Congress on building and perfecting the socialist rule of law state in Vietnam, thereby meeting the requirements of national construction and defense and international integration in the current period.

Keywords: Communist Party of Vietnam, 13th Congress of the Communist Party of Vietnam, rule of law state, socialist rule of law state, political system.

1. Đặt vấn đề

Trong thời kỳ đổi mới, bắt đầu từ Đại hội VI, Đảng Cộng sản Việt Nam đã thành công trong việc nghiên cứu vận dụng sáng tạo, kế thừa biện chứng thành quả của thế giới, tư tưởng của nhân loại về nhà nước pháp quyền, di sản tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng nhà nước Việt Nam của dân, do dân và vì dân để xây dựng nên lý luận về nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa giữ vị trí đặc biệt quan trọng trong tổng thể đường lối của Đảng về thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (CNXH) ở Việt Nam, được xác định là một trong những đặc trưng của CNXH mà nhân dân ta đang phấn đấu xây dựng, một nhiệm vụ trọng tâm trong đổi mới hệ thống chính trị tại nhiệm kỳ Đại hội XIII.

2. Quá trình hình thành lý luận của Đảng về Nhà nước pháp quyền xã hội

chủ nghĩa Việt Nam thời kỳ đổi mới

Tư tưởng về nhà nước pháp quyền gắn liền với tư tưởng phát triển dân chủ hình thành từ thời cổ đại, thể hiện trong quan điểm của các nhà tư tưởng như Xôcrat (469-399 Tr.CN), Arixtốt (384-322 Tr.CN)... Những tư tưởng này đã được các nhà tư tưởng chính trị và pháp lý tư bản sau này như John Locke (1632 - 1704), Montesquieu (1698 -1755), J.J.Rút-xô (1712 - 1778), I.Kant (1724 - 1804), Hêghen (1770 - 1831)... kế thừa và phát triển như một thế giới quan pháp lý mới. Cùng với các nhà lý luận nổi tiếng nói trên, nhiều nhà luật học, nhà tư tưởng vĩ đại khác cũng đã góp phần phát triển tư tưởng nhà nước pháp quyền như Tô-mát Jêpphec-xon (1743 – 1826) - tác giả của Tuyên ngôn độc lập Mỹ năm 1776, Tô-mát Pê-n (1737 - 1809),

** Tiến sĩ, Trường Đại học Kiến trúc Hà Nội*

Jôn A đăm (1735 – 1826)... Ở Việt Nam, ngay sau khi Cách mạng tháng Tám thành công, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã vận dụng tư tưởng về nhà nước pháp quyền để tổ chức và xây dựng Nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hòa. Quốc hội đầu tiên được bầu ngày 06/01/1946, bản Hiến pháp năm 1946 đã khẳng định tính hợp hiến của Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, đặt nền tảng cho nền dân chủ non trẻ từ một đất nước phong kiến thuộc địa vừa giành được độc lập. Giai đoạn từ 1945 đến 1954, Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa dựa trên chế độ dân chủ nhân dân và khối đại đoàn kết dân tộc hết sức rộng rãi đã cùng với Đảng và nhân dân cả nước giành thắng lợi vẻ vang trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, bảo vệ độc lập dân tộc. Từ sau năm 1954, nhà nước chuyên chính vô sản thay thế cho nhà nước dân chủ nhân dân đã cùng Đảng và nhân dân cả nước tiến hành cách mạng XHCN ở miền Bắc và cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân ở miền Nam, hoàn thành sự nghiệp vẻ vang giải phóng miền Nam và thống nhất đất nước. Sau 1975, nhà nước chuyên chính vô sản được thiết lập trên cả nước. Tuy nhiên, trong bối cảnh mới, trước những biến động mạnh mẽ của tình hình trong nước và thế giới, nhà nước chuyên chính vô sản đã hoàn thành sứ mệnh lịch sử của nó, không còn là mô hình tối ưu cho sự phát triển của đất nước. Trước sự đòi hỏi của thực tiễn, Đại hội VI của Đảng (năm 1986) đã đề ra đường lối đổi mới trong xây dựng CNXH, đặt nền tảng cho sự hình thành nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam.

Tại Đại hội VI, trong bối cảnh khủng hoảng kinh tế - xã hội diễn ra gay gắt, đường lối của Đảng tập trung cho lĩnh vực kinh tế. Tuy nhiên, bốn bài học kinh

nghiệm được rút ra, trong đó bài học “lấy dân làm gốc”, bài học về vai trò lãnh đạo của Đảng; phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra” được đề ra tại Đại hội là những đổi mới bước đầu hết sức đúng đắn trong lĩnh vực chính trị, góp phần nhanh chóng đưa đường lối của Đảng vào cuộc sống.

Hội nghị lần thứ VI Ban Chấp hành Trung ương Đảng (tháng 3/1989) nhấn mạnh sự cần thiết phải đổi mới lĩnh vực trị, lần đầu tiên thuật ngữ “Hệ thống chính trị” được sử dụng để chỉ toàn bộ các thiết chế chính trị ở nước ta. Hội nghị đề ra quan điểm và phương hướng xây dựng hệ thống chính trị, đó là: Đổi mới tổ chức và phương thức hoạt động của hệ thống chính trị là nhằm tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng, hiệu lực quản lý của Nhà nước, phát huy quyền làm chủ của nhân dân; *xây dựng và phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa*. Hội nghị cũng đề ra 06 nguyên tắc của “Đổi mới”: Kiên định mục tiêu XHCN, kiên trì, vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác – Lênin, đổi mới các tổ chức trong hệ thống chính trị, giữ vững sự lãnh đạo của Đảng, mở rộng dân chủ XHCN, giữ vững kỷ luật, kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại. Tháng 8/1989, trong bối cảnh sự tan rã của hệ thống các nước XHCN, Hội nghị lần thứ VII Ban Chấp hành Trung ương Đảng đã phân tích sâu sắc tình hình ở Liên Xô và Đông Âu, trên cơ sở đó khẳng định tính tất yếu của đổi mới, tiếp tục quán triệt 06 nguyên tắc đổi mới được đề ra tại Hội nghị Trung ương VI. Về nội dung đổi mới tổ chức và phương thức hoạt động của hệ thống chính trị: Hội nghị quyết mở rộng dân chủ trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội, chính trị, kinh tế, văn hóa, tư tưởng; khắc phục sai lầm, hạn chế của hệ thống

chính trị trong nhiệm kỳ Đại hội IV, Đại hội V; xây dựng và hoàn chỉnh từng bước hệ thống chính sách, pháp luật của Nhà nước, tăng cường pháp chế xã hội chủ nghĩa. Sự lãnh đạo của Đảng trong nhiệm kỳ Đại hội VI không chỉ ghi dấu ấn lịch sử bằng thành công của đổi mới kinh tế mà còn hình thành nên nền tảng cho toàn bộ quá trình xây dựng hệ thống chính trị trong thời kỳ đổi mới nói chung, trong đó có việc xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam nói riêng.

Năm 1991, Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VII của Đảng lần đầu tiên thông qua một bản cương lĩnh trong thời đại cách mạng XHCN - Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên CNXH, nêu lên 06 đặc trưng của CNXH mà nhân dân ta đang phấn đấu xây dựng, đồng thời đề ra mục tiêu tổng quát phải đạt tới khi kết thúc thời kỳ quá độ là xây dựng xong về cơ bản những cơ sở kinh tế của chủ nghĩa xã hội, với kiến trúc thượng tầng về chính trị và tư tưởng, văn hoá phù hợp, làm cho nước ta trở thành một nước xã hội chủ nghĩa phồn vinh. Cương lĩnh chỉ ra 07 phương hướng cơ bản để đạt được mục tiêu trên, trong đó, phương hướng đầu tiên là xây dựng Nhà nước xã hội chủ nghĩa, Nhà nước của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân, lấy liên minh giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và tầng lớp trí thức làm nền tảng, do Đảng cộng sản lãnh đạo; thực hiện đầy đủ quyền dân chủ của nhân dân, giữ nghiêm kỷ cương xã hội, chuyên chính với mọi hành động xâm phạm lợi ích của Tổ quốc và của nhân dân. Nhà nước đưa ra các đạo luật nhằm xác định các quyền công dân và quyền con người, quyền đi đôi với nghĩa vụ và trách nhiệm. Đặc biệt, một sự đổi mới hết sức quan trọng trong quan điểm của Đảng về

xây dựng nhà nước, đó là: Nhà nước Việt Nam *thống nhất ba quyền* lập pháp, hành pháp và tư pháp, với sự *phân công rành mạch* ba quyền đó. Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên CNXH đã được luật hóa bằng Hiến pháp năm 1992, Điều 2 quy định: Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là nhà nước của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân. Tất cả quyền lực Nhà nước thuộc về nhân dân mà nền tảng là liên minh giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và tầng lớp trí thức.

Hội nghị đại biểu toàn quốc giữa nhiệm kỳ khóa VII (1994) khẳng định quyết tâm tiếp tục sự nghiệp đổi mới, đồng thời đánh dấu một bước phát triển quan trọng trong lý luận của Đảng về xây dựng nhà nước. Hội nghị đã đề ra khái niệm mới "*Nhà nước pháp quyền Việt Nam*". Đồng thời khẳng định: Nhà nước pháp quyền Việt Nam là nhà nước của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân, quản lý mọi mặt đời sống xã hội bằng pháp luật, đưa đất nước phát triển theo định hướng xã hội chủ nghĩa.

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII của Đảng (tháng 6/1996) quán triệt một số quan điểm để tiếp tục cải cách bộ máy nhà nước, xây dựng và hoàn thiện Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam: Thực hiện nguyên tắc tập trung dân chủ trong tổ chức và hoạt động của Nhà nước; Tăng cường pháp chế xã hội chủ nghĩa, xây dựng Nhà nước pháp quyền Việt Nam; Quản lý xã hội bằng pháp luật, đồng thời coi trọng giáo dục, nâng cao đạo đức, ý thức chấp hành pháp luật của mỗi người dân và của toàn xã hội.

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX (tháng 4/2001) lý luận về nhà nước pháp

quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam có sự hoàn thiện cơ bản. Đại hội khẳng định nhất quán chủ trương xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa dưới sự lãnh đạo của Đảng. Xây dựng bộ máy nhà nước tinh gọn; tiếp tục đề ra phương hướng cải cách thể chế và phương thức hoạt động của Nhà nước; kiện toàn tổ chức, đổi mới phương thức và nâng cao hiệu quả hoạt động của Quốc hội, trọng tâm là tăng cường công tác lập pháp, xây dựng chương trình dài hạn về lập pháp, hoàn thiện hệ thống pháp luật, đổi mới quy trình ban hành và hướng dẫn thi hành luật. Quốc hội làm tốt chức năng quyết định các vấn đề quan trọng của đất nước, quyết định và phân bổ ngân sách nhà nước, thực hiện quyền giám sát tối cao đối với toàn bộ hoạt động của Nhà nước, trước mắt tập trung vào những vấn đề bức xúc như sử dụng vốn và tài sản nhà nước, chống tham nhũng, quan liêu. Khẩn trương nghiên cứu, đề nghị Quốc hội sửa đổi, bổ sung một số điều của Hiến pháp năm 1992 phù hợp với tình hình mới. Xây dựng một nền hành chính nhà nước dân chủ, trong sạch, vững mạnh, từng bước hiện đại hoá. Điều chỉnh chức năng và cải tiến phương thức hoạt động của Chính phủ theo hướng thống nhất quản lý vĩ mô việc thực hiện các nhiệm vụ chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội, quốc phòng, an ninh và đối ngoại trong cả nước bằng hệ thống pháp luật, chính sách hoàn chỉnh, đồng bộ. Định rõ chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của các bộ theo hướng bộ quản lý đa ngành, đa lĩnh vực trên phạm vi toàn quốc, cung cấp dịch vụ công.

Đại hội đại biểu toàn quốc của Đảng lần thứ X (tháng 4/2016) khẳng định: Dân chủ xã hội chủ nghĩa vừa là mục tiêu vừa là động lực của công cuộc đổi mới, xây

dựng và bảo vệ Tổ quốc, thể hiện mối quan hệ gắn bó giữa Đảng, Nhà nước và nhân dân. Nhà nước đại diện quyền làm chủ của nhân dân, đồng thời là người tổ chức thực hiện đường lối chính trị của Đảng. Xây dựng cơ chế vận hành của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, bảo đảm nguyên tắc tất cả quyền lực nhà nước đều thuộc về nhân dân; quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công, phối hợp giữa các cơ quan trong việc thực hiện quyền lập pháp, hành pháp và tư pháp. Hoàn thiện hệ thống pháp luật, tăng tính cụ thể, khả thi của các quy định trong văn bản pháp luật. Xây dựng, hoàn thiện cơ chế kiểm tra, giám sát tính hợp hiến, hợp pháp trong các hoạt động và quyết định của các cơ quan công quyền. Tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội. Hoàn thiện cơ chế bầu cử nhằm nâng cao chất lượng đại biểu Quốc hội; tăng hợp lý số lượng đại biểu chuyên trách, phát huy tốt hơn vai trò của đại biểu và đoàn đại biểu Quốc hội. Tổ chức lại một số Ủy ban của Quốc hội; nâng cao chất lượng hoạt động của Hội đồng Dân tộc và các Ủy ban của Quốc hội. Đổi mới hơn nữa quy trình xây dựng luật, giảm mạnh việc ban hành pháp lệnh. Thực hiện tốt hơn nhiệm vụ quyết định các vấn đề quan trọng của đất nước và chức năng giám sát tối cao. Đẩy mạnh cải cách hành chính, đổi mới tổ chức và hoạt động của Chính phủ theo hướng xây dựng hệ thống cơ quan hành pháp thống nhất, thông suốt, hiện đại. Luật hoá cơ cấu, tổ chức của Chính phủ; tổ chức bộ quản lý đa ngành, đa lĩnh vực, bảo đảm tinh gọn và hợp lý. Phân cấp mạnh, giao quyền chủ động hơn nữa cho chính quyền địa phương, nhất là trong việc quyết định về ngân sách, tài chính, đầu tư, nguồn nhân lực, thực hiện nghĩa vụ tài chính

đối với Trung ương. Xây dựng hệ thống cơ quan tư pháp trong sạch, vững mạnh, dân chủ, nghiêm minh, bảo vệ công lý, quyền con người. Đẩy mạnh việc thực hiện Chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020. Nâng cao chất lượng hoạt động của Hội đồng nhân dân và Ủy ban nhân dân, bảo đảm quyền tự chủ và tự chịu trách nhiệm của chính quyền địa phương trong phạm vi được phân cấp. Phát huy vai trò giám sát của Hội đồng nhân dân. Tổ chức hợp lý chính quyền địa phương, phân định lại thẩm quyền đối với chính quyền ở nông thôn, đô thị, hải đảo. Tích cực phòng ngừa và kiên quyết chống tham nhũng, lãng phí. Khẩn trương và nghiêm chỉnh thực hiện Luật Phòng, chống tham nhũng; Luật Thực hành tiết kiệm, chống lãng phí. Bổ sung, hoàn thiện Luật Khiếu nại và tố cáo. Xử lý kiên quyết, kịp thời, công khai những người tham nhũng, bắt kẻ ở chức vụ nào, đương chức hay đã nghỉ hưu, tịch thu, sung công tài sản có nguồn gốc từ tham nhũng; những người bao che cho tham nhũng, cố tình ngăn cản việc chống tham nhũng hoặc lợi dụng việc tố cáo tham nhũng để vu khống, làm hại người khác, gây mất đoàn kết nội bộ.

Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên CNXH (bổ sung và phát triển tại Đại hội XI của Đảng năm 2011) đã khẳng định một trong 08 đặc trưng của XHCN mà nhân dân ta đang phấn đấu xây dựng là “có Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân do Đảng Cộng sản lãnh đạo”. Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 2013 chính thức khẳng định Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của dân, do dân và vì dân, đồng thời luật hóa các quyền cơ

bản của công dân, quyền con người phù hợp với xu thế phát triển của đất nước và bối cảnh thế giới hướng tới hiện thực hóa mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh.

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII (tháng 01/ 2016) đề ra mục tiêu tổng quát: Tăng cường xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh, nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của Đảng, xây dựng hệ thống chính trị vững mạnh. Phát huy sức mạnh toàn dân tộc và dân chủ XHCN. Đẩy mạnh toàn diện, đồng bộ công cuộc đổi mới; phát triển kinh tế nhanh, bền vững, phấn đấu sớm đưa nước ta cơ bản trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại. Để đạt được mục tiêu tổng quát nêu trên, Đại hội đề ra 12 nhiệm vụ tổng quát trên mọi lĩnh vực, trong đó có nhiệm vụ: Tiếp tục hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, xây dựng bộ máy nhà nước tinh gọn, trong sạch, vững mạnh; hoàn thiện hệ thống pháp luật, đẩy mạnh cải cách hành chính, cải cách tư pháp, xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức có phẩm chất, năng lực đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ; phát huy dân chủ, tăng cường trách nhiệm, kỷ luật, kỷ cương; đẩy mạnh đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, quan liêu, tệ nạn xã hội và tội phạm.

3. Những định hướng lớn về xây dựng và hoàn thiện nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam tại Đại hội XIII của Đảng

Qua 35 năm đổi mới, lý luận về nhà nước pháp quyền XHCN của Đảng không ngừng sáng tỏ và ngày càng hoàn thiện. Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã được hình thành về cơ bản với những đặc trưng sau:

Một là, Nhà nước pháp quyền xã hội

chủ nghĩa là nhà nước của dân, do dân, vì dân, mọi quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân.

Hai là, nắm vững sự lãnh đạo của Đảng trong quá trình xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, xây dựng nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam gắn liền với xây dựng và chỉnh đốn Đảng, xây dựng hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh.

Ba là, quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công, phối hợp và kiểm soát giữa các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp và tư pháp, có sự kiểm tra, giám sát chặt chẽ việc thực hiện quyền lực nhà nước từ phía nhân dân.

Bốn là, nhà nước pháp quyền là nhà nước đề cao vai trò của pháp luật, tính độc lập của cơ quan xét xử, hoạt động của Nhà nước vì con người và bảo vệ quyền con người, quyền công dân.

Năm là, tiến hành thường xuyên, kiên quyết, hiệu quả công tác phòng, chống tham nhũng, phòng, chống những biểu hiện suy thoái đạo đức, lối sống của một bộ phận cán bộ, Đảng viên.

Chủ đề của Đại hội XIII Đảng Cộng sản Việt Nam là: Tăng cường xây dựng Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh toàn diện; khơi dậy khát vọng phát triển đất nước, phát huy ý chí và sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc kết hợp với sức mạnh thời đại; tiếp tục đẩy mạnh toàn diện, đồng bộ công cuộc đổi mới; xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc, giữ vững môi trường hoà bình, ổn định; phấn đấu đến giữa thế kỷ XXI, nước ta trở thành nước phát triển, theo định hướng xã hội chủ nghĩa.

Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà

nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân do Đảng lãnh đạo là nhiệm vụ trọng tâm của đổi mới hệ thống chính trị; đóng vai trò đặc biệt quan trọng, đảm bảo sự trong sạch, vững mạnh toàn diện của hệ thống chính trị. Báo cáo chính trị tại Đại hội XIII của Đảng đã đề ra những định hướng cụ thể nhằm nâng cao năng lực, hiệu lực, hiệu quả hoạt động của Nhà nước, coi đó là nhân tố tiên quyết để thực hiện thắng lợi các mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội trong nhiệm kỳ Đại hội, Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội (2021–2030), tầm nhìn đến năm 2045. Những định hướng lớn đó là:

Tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội, bảo đảm Quốc hội thực sự là cơ quan đại biểu cao nhất cho ý chí và nguyện vọng của nhân dân, cơ quan quyền lực nhà nước tối cao

- Đổi mới phương thức, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động, phát huy dân chủ, pháp quyền, tăng tính chuyên nghiệp trong tổ chức và hoạt động của Quốc hội, trong thực hiện chức năng lập pháp, giám sát tối cao và quyết định những vấn đề quan trọng của đất nước.

- Tiếp tục đổi mới, nâng cao chất lượng quy trình lập pháp, tập trung xây dựng, hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng XHCN; tôn trọng, bảo đảm, bảo vệ quyền con người, quyền công dân; hoàn thiện cơ chế bảo vệ Hiến pháp, cơ chế giám sát, lấy phiếu, bỏ phiếu tín nhiệm đối với những người giữ chức vụ do Quốc hội, Hội đồng nhân dân bầu hoặc phê chuẩn.

- Thiết lập đồng bộ, gắn kết cơ chế giám sát, phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội và nhân dân.

- Bảo đảm tiêu chuẩn, cơ cấu, nâng cao chất lượng đại biểu Quốc hội, tăng hợp lý số lượng đại biểu hoạt động chuyên trách; giảm số lượng đại biểu công tác ở các cơ quan hành pháp, tư pháp.

Xây dựng nền hành chính nhà nước phục vụ nhân dân, dân chủ, pháp quyền, chuyên nghiệp, hiện đại, trong sạch, vững mạnh, công khai, minh bạch

- Phát huy đầy đủ vị trí, vai trò, chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của Chính phủ là cơ quan hành chính nhà nước cao nhất, thực hiện quyền hành pháp, là cơ quan chấp hành của Quốc hội, tập trung vào quản lý vĩ mô, xây dựng thể chế, chiến lược, quy hoạch, kế hoạch; tăng cường năng lực dự báo, phân tích và đề xuất chính sách dựa trên luận cứ khoa học và thực tiễn trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng XHCN.

- Tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của Chính phủ theo hướng tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả:

+ Tổ chức hợp lý các bộ đa ngành, đa lĩnh vực;

+ Đẩy mạnh phân cấp, phân quyền, xác định rõ trách nhiệm giữa Chính phủ với các bộ, ngành; giữa Chính phủ, các bộ, ngành với chính quyền địa phương; khắc phục triệt để tình trạng chồng chéo chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn; bảo đảm quản lý nhà nước thống nhất, đồng thời phát huy vai trò chủ động, sáng tạo, tinh thần trách nhiệm của từng cấp, từng ngành;

+ Nâng cao chất lượng dịch vụ công; tiếp tục sắp xếp, tổ chức lại các đơn vị sự nghiệp công lập theo hướng tinh gọn, bảo đảm chất lượng, hoạt động hiệu quả.

Tiếp tục xây dựng nền tư pháp Việt Nam chuyên nghiệp, hiện đại, công bằng, nghiêm minh, liêm chính, phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân

- Hoạt động tư pháp phải có trọng trách bảo vệ công lý, bảo vệ quyền con người, quyền công dân, bảo vệ chế độ XHCN, bảo vệ lợi ích của Nhà nước, quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của tổ chức, cá nhân. Nghiên cứu, ban hành Chiến lược hoàn thiện nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045, trong đó có Chiến lược pháp luật và cải cách tư pháp.

- Tiếp tục đổi mới tổ chức, nâng cao chất lượng, hiệu lực, hiệu quả hoạt động và uy tín của Tòa án nhân dân, Viện kiểm sát nhân dân, Cơ quan điều tra, cơ quan thi hành án và các cơ quan, tổ chức tham gia vào quá trình tố tụng tư pháp; giải quyết kịp thời, đúng pháp luật các loại tranh chấp, khiếu kiện theo luật định; phòng ngừa và đấu tranh có hiệu quả với hoạt động của tội phạm và vi phạm pháp luật.

Tiếp tục hoàn thiện tổ chức chính quyền địa phương

- Tổ chức chính quyền địa phương theo hướng phù hợp với địa bàn nông thôn, đô thị, hải đảo, đơn vị hành chính, kinh tế đặc biệt theo luật định.

- Thực hiện và tổng kết việc thí điểm chính quyền đô thị nhằm xây dựng và vận hành các mô hình quản trị chính quyền đô thị theo hướng tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.

- Gắn kết và đổi mới tổ chức bộ máy và cơ chế hoạt động của Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội ở các cấp.

- Cải cách phân cấp ngân sách nhà nước theo hướng phân định rõ ngân sách Trung ương, ngân sách địa phương, bảo đảm vai trò chủ đạo của ngân sách Trung ương, nâng cao tính chủ động, tự chủ của ngân sách địa phương.

Tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức có đủ phẩm chất, năng lực, uy tín, phục vụ nhân dân và sự phát triển của đất nước

- Tăng cường kỷ luật, kỷ cương đi đôi với cải cách tiền lương, chế độ, chính sách đãi ngộ, tạo môi trường, điều kiện làm việc để thúc đẩy đổi mới sáng tạo, phục vụ phát triển:

+ Xây dựng và vận dụng hiệu quả cơ chế lựa chọn, đào tạo, thu hút, trọng dụng nhân tài, khuyến khích bảo vệ cán bộ dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám đổi mới sáng tạo, dám đương đầu với khó khăn, thử thách và quyết liệt trong hành động vì lợi ích chung;

+ Có cơ chế sàng lọc, thay thế kịp thời những người không hoàn thành nhiệm vụ, vi phạm pháp luật, đạo đức công vụ, đạo đức nghề nghiệp, bị xử lý kỷ luật, không còn uy tín đối với nhân dân.

Gắn kết chặt chẽ giữa xây dựng pháp luật với tổ chức thi hành pháp luật

- Tập trung chỉ đạo quyết liệt, đầu tư hợp lý nguồn lực và các điều kiện để thực hiện tốt các nhiệm vụ nâng cao hiệu lực, hiệu quả tổ chức thi hành pháp luật, thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm pháp luật.

- Cải cách thủ tục hành chính; kiện toàn tổ chức, tinh giảm hợp lý đầu mối, bỏ cấp trung gian, tinh giản biên chế.

- Thúc đẩy xây dựng chính quyền điện tử, tăng cường sự kết nối, trao đổi thông tin thường xuyên giữa chính quyền các cấp, giữa chính quyền với người dân và doanh nghiệp.

4. Kết luận

Trên cơ sở những thành quả đã đạt được về xây dựng nhà nước pháp quyền Việt Nam của dân, do dân và vì dân trong 35 năm đổi mới, Đại hội XIII Đảng Cộng sản Việt Nam đề ra đường lối với những định hướng và nhiệm vụ cụ thể để tiếp tục xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, đáp ứng yêu cầu của thực tiễn đất nước, thích ứng với xu thế phát triển của thời đại, của cuộc cách mạng khoa học công nghệ lần thứ IV, trong điều kiện đẩy mạnh hội nhập quốc tế; góp phần đặc biệt quan trọng vào việc thực hiện mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội trong nhiệm kỳ Đại hội, Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội (2021– 2030), phấn đấu đến giữa thế kỷ XXI Việt Nam trở thành một nước phát triển theo định hướng XHCN./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Văn kiện Đại hội Đảng thời kỳ đổi mới, phần 1 (Đại hội V, VII, VIII, IX), Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2019;
2. Văn kiện Đại hội Đảng thời kỳ đổi mới, phần 2 (Đại hội X, XI, XII), Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2019;
3. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập 1, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021;
4. TS. Phan Thành Nhâm, *Quan niệm về nhà nước và xã hội dân sự trong triết học pháp quyền của G.W.F. Heghen*, Nxb. Khoa học Xã hội, 2018;
5. PGS. TS. Phạm Văn Linh, *Những điểm mới trong Văn kiện Đại hội XIII của Đảng về dân chủ và xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa*, Trang thông tin điện tử Hội đồng Lý luận Trung ương. Nguồn truy cập: <http://hdl.vn/>;
6. GS. TS. Nguyễn Phú Trọng - Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam, *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng*. Nguồn truy cập: VTV News - <https://vtv.vn/>, Chủ nhật, ngày 16/05/2021.